

**Adoptat la Congresul
din 24 martie 2002**

PRINCIPIILE PROGRAMATICE ALE PARTIDULUI LIBERAL

1. Cine sîntem?

Partidul Liberal din Moldova, constituit în urma fuziunii

- Partidului Renașterii și Concilierii
- Uniunii Social-Liberale “Forța Moldovei”
- Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat,

Întrunește în rîndurile sale pe reprezentanții forțelor democratice și reformatoare din Republica Moldova, fiind o parte componentă și un continuator al Mișcării Democratice de Renaștere și de Eliberare Națională, începută în primăvara anului 1987.

În politica sa, Partidul pornește de la conștientizarea răspunderii pentru destinul populației și al statului nostru, pentru apărarea intereselor naționale și a instituțiilor sale democratice, a drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățeanului, pentru realizarea standardelor civilizate ale unui trai decent pentru fiecare.

Partidul își propune să dea un răspuns adecvat provocărilor de ordin politic și social-economic ce confruntă Republica Moldova la începutul secolului XXI. Partidul dorește să dea expresie politică noilor realități, răspunzînd, astfel, imperativului de regrupare a forțelor democratice și reformatoare din societate, de schimbare a conținutului și a formelor de activitate politică în vederea promovării reformelor liberale autentice, a contracarării ofensivei forțelor revanșarde totalitare, a integrării europene și euroatlantice a Republicii Moldova.

Denaturarea reformelor social-economice, incoerența liniei politice, accentuarea tendințelor totalitare, reclamă apariția, pe scena politică, a unei formațiuni ce ar defini cu maximă claritate o linie strategică reformatoare și democratică de alternativă atît guvernărilor anterioare, cît și actualei guvernări, comuniste. Populației i se propune o alternativă clară, constructivă și convingătoare, o nouă concepție despre căile de depășire a situației extrem de dificile, în care se află societatea.

Partidul își propune să convingă populația că, în Republica Moldova, în prima parte a deceniului trecut, forțele democratice au atins un ritm accelerat al reformelor, situîndu-se printre liderii din spațiul postsovietic, însă, după revenirea la putere a forțelor nostalgice, procesele de democratizare și de reformare a societății au fost stopate. Partidul Liberal consideră că democrația și reformele trebuie să devină atractive și să obțină sprijinul întregii societăți. Acest lucru poate fi realizat doar prin transformări radicale și rapide, printr-o mișcare coerentă și accelerată spre statul de drept și economia de piață.

2. O moștenire grea

Prăbușirea sistemului totalitar sovietic și implozia URSS a creat condiții favorabile pentru apariția statului independent Republica Moldova și pentru realizarea opțiunilor populației pentru democrație, reformă și integrarea europeană.

Intențiile reformatoare au suferit, însă, un eșec evident, avînd drept consecință declinul total al economiei, dezastrul în sfera socială și instabilitatea politică. Acest fenomen are la bază două cauze esențiale:

- a. în virtutea așezării geografice și a intersectării, în acest spațiu, a unor mari interese geopolitice, Republica Moldova a devenit o zonă-tampon, fapt ce a generat instabilitate, dezintegrarea teritorială a statului, criminalizarea societății și, parțial, a Puterii; existența unor pîrghii eficiente ale fostului Centru imperial nu i-a permis Republicii Moldova să promoveze o politică de integrare europeană consecventă și o abordare pragmatică în relațiile sale cu țările vecine. Amestecul distructiv permanent din afară a creat false probleme etnice, care au împiedicat consolidarea societății în ideea edificării unui stat de drept și a economiei de piață;
- b. un alt factor negativ important a fost revenirea, parțial în 1994 și, îndeosebi, în 1996, în pozițiile-cheie ale Puterii a cadrelor cu o mentalitate veche care au mimat, în fond, reformele, păstrînd, în linii mari, caracterul distributiv și restrictiv al structurilor birocratice statale. Denaturarea reformelor promovate a distrus potențialul economic, a stopat procesul de creare a unei largi categorii de întreprinzători, a perpetuat stereotipurile sistemului administrativ-directivist. Toate acestea au condus la concreșterea elementelor criminale din societate cu reprezentanții structurilor Puterii de toate nivelurile, creînd o societate în care, la un pol, se află un grup oligarhic mic, în timp ce, la alt pol, majoritatea covîrșitoare a populației se găsește sub pragul sărăciei. Pe acest fundal, electoratul, din disperare, a optat pentru forțe populiste și nostalgice. Ca urmare, populația Republicii Moldova este afectată grav de extinderea imoralității, de boli și de vicii sociale: înrăutățirea mediului natural, degradarea procesului educațional, alcoolismul, prostituția, narcomania etc.

3. Care este opțiunea noastră?

Republica Moldova este parte integrantă a spațiului cultural european și efortul principal în asigurarea unui loc firesc în noua arhitectură europeană îl constituie integrarea - fără echivoc - în structurile europene și euroatlantice. În acest scop, sînt obligatorii modernizarea, în baza valorilor vest-europene, a societății și a statului, ținîndu-se cont, totodată, de specificul și de tradițiile seculare ale poporului nostru.

În activitatea sa, Partidul se bazează ferm pe normele constituționale și pe legile Republicii Moldova, conducîndu-se, totodată, de normele democrației occidentale, ale principiului priorității drepturilor și a libertăților cetățeanului – valori indispensabile gîndirii și conduitei liberale. Partidul recunoaște supremația normelor și a principiilor consfințite în actele fundamentale paneuropene, la care Republica Moldova este parte.

Pornind de la realitatea că Republica Moldova a fost timp de cinci decenii ruptă din contextul firesc al evoluțiilor social-economice, culturale și spirituale europene, Partidul Liberal din Moldova conștientizează întreaga gravitate a problemelor cu care ne confruntăm și, în primul rînd, pe cea a mentalității de tip sovietic, primitiv, egalitaristă și docilă puterii de orice sorginte. Implicit, Partidul Liberal din Moldova va elabora și, ulterior, implementa un șir de programe vaste de ordin economic, social și cultural, menite să alinieze în termene relativ scurte Republica Moldova la standardele europene.

4. Dorim o formațiune politică de tip nou

În activitatea sa, Partidul se va baza pe conceptul doctrinar al liberalismului contemporan, care reprezintă, astăzi, rezultatul dezvoltării curenților clasice liberale pe direcția îmbinării principiilor libertății individuale, implicării minime din partea statului, primatului proprietății private, liberei

concurențe și a liberei inițiative cu o protecție socială adecvată. Liberalismul contemporan a imprimat Europei Occidentale și altor țări dezvoltate o nouă gândire și practică politică, în conformitate cu care asigurarea bunăstării generale nu poate fi concepută în afara bunăstării fiecărui cetățean în parte. Sîntem convinși că liberalismul reprezintă cea mai eficientă cale de dezvoltare pentru fostele țări socialiste, care au trăit dezastruoasa practică a construcției societății bogate cu cetățeni în totalitate săraci. Experiența țărilor postcomuniste ne-a demonstrat că doar reformele liberale ferme pot accelera tranziția și relansa economia.

Pentru realizarea acestor deziderate, Partidul va promova doar cadre cu o gândire reformatoare, neîmpovărate de vechea mentalitate și de stereotipurile birocratic-etatiste. Sîntem ferm axați pe necesitatea asanării clasei politice de la noi și a diminuării influenței persoanelor ce reprezintă interesele grupărilor oligarhice și criminale, ale persoanelor compromise prin guvernările anterioare păguboase.

Reînnoirea treptată a clasei politice, promovarea oamenilor tineri, cu o pregătire performantă, depășirea atitudinilor primitive și populiste vor conduce la constituirea unei formațiuni moderne, combative, capabile să stopeze declinul social-economic și să relanseze reformele liberale autentice. În același timp, Partidul se pronunță împotriva tentativelor nihiliste de blamare a experienței politice și a purtătorilor ei, pe motivul doar că nu aparțin tinerei generații de politicieni. Partidul se pronunță pentru continuitatea neîntreruptă a experienței politice bazate pe suplimentarea eforturilor pentru reforma liberală din partea tuturor generațiilor. Liberalii sînt conștienți de faptul că încrederea populației în valorile democratice poate fi redobîndită doar prin venirea la putere a unei echipe de sacrificiu, care va demonstra abnegație, onestitate și corectitudine și va insista asupra unei totale transparențe și echități în procesul de soluționare a problemelor.

În vederea atingerii acestui scop, Partidul va promova punerea în aplicare și acceptarea Codului Onoarei de către fiecare om politic implicat în activitatea de conducere a statului în organele de stat de toate nivelurile.

Adoptarea Legii lustrației, accesul la arhivele securității va conduce la prevenirea promovării persoanelor șantajabile în înalte funcții de răspundere în stat.

5. Avem o orientare socială clară

Partidul este o organizație politică reprezentînd interesele clasei medii în curs de formare, ale oamenilor de afaceri, muncitorilor calificați, țăranilor liberi, funcționarilor, corpului didactic, lucrătorilor din sfera ocrotirii sănătății, intelectualității tehnice, oamenilor de cultură și artă, tineretului, pensionarilor și ale altor categorii de populație, indiferent de originea etnică și de apartenența confesională.

Partidul va atrage în rîndurile sale cetățeni cu orientare reformatoare, cu spirit întreprinzător, reprezentanți ai businessului, care împărtășesc valorile societății liberale, conștienți de necesitatea existenței unei forțe care să le apere și să le promoveze interesele, spre binele întregii societăți.

Partidul va asigura echilibrul intereselor centrale și zonale, al intereselor diferitelor grupuri etnice, un climat favorabil stabilității și toleranței sociale, interetnice și interconfesionale.

6. De ce această bază doctrinară?

O formațiune politică poate uni cetățenii doar în jurul unei doctrine ce reprezintă un set de valori, idei și concepte despre societate. Pornind de la vocația noastră europeană, constatăm că cele mai mari realizări ale națiunilor europene au fost obținute în baza doctrinei liberale. Opțiunea liberală a permis descătușarea producătorului, libera inițiativă și concurența, neamestecul statului în

activitatea agenților economici și, în ultimă instanță, apariția unor economii stabile, dinamice și performante, cu un puternic potențial social. În același timp, evoluțiile social-economice din țările dezvoltate au demonstrat necesitatea completării viziunilor liberale tradiționale cu elemente noi, de orientare socială mai pronunțată. Pe continentul european se afirmă, tot mai frecvent, ideea și practica neoliberalismului, care semnifică îmbinarea celor mai puternice laturi ale libertății economice cu elemente de protecție socială avansată. Partidul consideră drept imuabile principiile proprietății private, libertății economice, priorității drepturilor cetățeanului în raport cu structurile statale, ale limitării ingerinței statului în activitatea agenților economici. Totodată, în perioada de tranziție, este deosebit de periculoasă polarizarea excesivă a societății în bogați și săraci, de unde rezultă necesitatea intervenției statului în vederea protejării categoriilor sociale defavorizate. În Republica Moldova, liberalismul este astăzi cea mai actuală doctrină politică, întrucât economia are nevoie de reforme liberale rapide și eficiente, iar societatea – de o politică socială echilibrată, care poate fi asigurată doar de o politică economică performantă. În condițiile actuale, liberalismul va permite, pe de o parte, asigurarea libertății depline a individului, a întreprinzătorului, iar, pe de altă parte - stăvilirea pauperizării continue a populației, anihilarea procesului de corupere și de criminalizare a Puterii.

7. De ce tip de stat avem nevoie?

Realizarea scopurilor conceptuale ale partidului necesită soluționarea consecventă a sarcinilor politice. În etapa inițială, un obiectiv major îl reprezintă consolidarea forțelor reformatoare, crearea unei opoziții eficiente, înnoirea elitei politice moldovenești. Aceste sarcini pot fi realizate prin intermediul unei Frațiuni parlamentare importante și prin participarea activă în organele administrației publice locale.

Finalizarea construcției statale reclamă formarea unui organism național susceptibil modernizării și integrării europene, în care să fie asigurată respectarea strictă a Legii de către toți cetățenii și, în primul rând, de către toate structurile de stat și publice.

Liberalii consideră că statul poate fi puternic doar fiind constituit din cetățeni liberi și puternici. Un stat creat de cetățeni și pentru cetățeni înseamnă un stat minim, adică unul care, în raport cu individul, are prerogative limitate. Cetățenii controlează în cel mai direct și democratic mod activitatea structurilor statale și, în cazul nerespectării acordului social, exprimat, în primul rând, prin Constituție, sancționează statul. În viziunea liberalilor, statul minim nu e unul slab. Dimpotrivă, cu cât îngreșește mai puțin libertățile și inițiativele cetățenilor, cu atât statul este mai puternic.

Partidul optează pentru definitivarea procesului legislativ și instituțional legat de regimul parlamentar în Republica Moldova, prin reducerea împuternicirilor Președintelui, prin amplificarea competențelor primului-ministru, căruia urmează să-i revină întreaga răspundere pentru politicile promovate. În condițiile sporirii rolului partidelor într-un regim de guvernare parlamentar, această funcție trebuie să-i revină liderului partidului învingător în alegeri sau persoanei votate în această funcție de către coaliția parlamentară majoritară.

Este necesară reforma sistemului supradimensionat al aparatului de stat, orientată, în paralel, spre ridicarea statutului funcționarilor publici, spre sporirea răspunderii și a profesionalismului acestora, spre reducerea intervenției structurilor de stat în activitatea economică, în condițiile unei remunerări pe potrivă, care să conducă la diminuarea fenomenului corupției.

Partidul reclamă asigurarea unității naționale a statului prin solidarizarea societății în jurul unei idei general acceptate care, în actuala etapă, este realizarea vocației de integrare europeană și euroatlantică a Republicii Moldova, prin depășirea sărăciei și atingerea standardelor sociale occidentale. Solidarizarea societății, în vederea integrării statului în structurile politice, economice și militare europene, implică conștientizarea, de către fiecare cetățean, - indiferent de naționalitatea sa -

a responsabilității personale pentru destinul Republicii Moldova, a respectului pentru valorile istorice, culturale ale băștinașilor și pentru limba română, asigurându-se, conform standardelor universale acceptate, condițiile pentru păstrarea identității etnice, culturale și a identității de limbă ale alogenilor.

Partidul Liberal din Moldova consideră că disensiunile etnice pot fi depășite prin edificarea unui stat al cetățenilor, egali în fața legii și responsabili în fața societății. Concomitent cu asigurarea dezvoltării culturii minorităților, liberalii consideră absolut necesară integrarea cât mai grabnică a acestora în societate, prin cunoașterea limbii române, a istoriei și a culturii populației majoritare.

Interacțiunea echilibrată a statului cu societatea este posibilă doar în baza stimulării autoorganizării cetățenilor, a dezvoltării structurilor civile, a cooperării cu acestea și a recunoașterii efective a rolului societății civile în soluționarea sarcinilor de ordin public, printr-un control eficient asupra activității statale.

8. Care sînt prioritățile noastre?

a. Reforma economică și protecția socială:

- relansarea programului de privatizare și atragerea investițiilor străine;
- elaborarea și realizarea unui vast program post-privatizare;
- adoptarea unui cod fiscal stimulatoriu și crearea condițiilor optime pentru dezvoltarea businessului mic și mediu;
- asigurarea unui climat investițional favorabil, stimularea liberei inițiative și a concurenței;
- diversificarea piețelor de desfacere a produselor autohtone;
- aprofundarea reformei în agricultură și adoptarea unui program complex de politici rurale;
- asigurarea securității energetice;
- relansarea industriei naționale;
- corelarea veniturilor populației cu mărirea coșului minim de consum;
- indexarea veniturilor în sfera bugetară;
- compensarea nominativă a cheltuielilor pentru întreținerea spațiului locativ și transport pentru categoriile defavorizate ale populației;
- implementarea unui Program real de combatere a sărăciei.

b. Eradicarea criminalității și a corupției, care se va face prin:

- eliminarea pe toate căile a monopolismului și asigurarea liberei concurențe;
- substituirea actualului sistem fiscal confiscatoriu cu unul relaxant și transparent;
- diversificarea surselor energetice;
- promovarea principiului transparenței în activitatea tuturor organelor de stat și publice;
- reducerea la maximum a barierelor birocratice manifestate prin existența unui mare număr de autorizări, licențe și instrucțiuni restrictive;
- lichidarea condițiilor economice pentru activitatea grupărilor oligarhice;
- apărarea întreprinzătorului autohton printr-o legislație care să asigure concurența loială;
- stimularea implicării sistemului bancar în activitățile economice;
- acordarea de asistență logistică din partea statului în exportul produselor agricole;
- crearea cadrului legislativ și a unor condiții stabile pentru atragerea investițiilor străine;
- implementarea unui sistem informațional unic de evidență a importurilor și exporturilor;
- revizuirea legislației în vederea creării condițiilor pentru asigurarea independenței, inclusiv financiare, a judecătorilor;

- abrogarea Legii presei și eliminarea prevederilor restrictive din actuala legislație privind răspunderea ziaristului, în vederea asigurării efective a libertății de expresie și a accesului la informație.

În plan social, Partidul optează pentru transformări raționale, însoțite de sporirea alocărilor de la buget pentru angajații sferei învățământului și a medicinei, cu sprijinirea celor mai defavorizate categorii sociale prin asistență nominativă. Vor beneficia de un sprijin activ tineretul, sfera științei și a culturii.

c. În sfera politicii externe:

Partidul optează pentru prioritatea integrării europene și euroatlantice, prin apropierea maximă de structurile politice, economice și de securitate ale Europei.

Această sarcină se poate realiza prin sprijinul exprimat și demonstrat clar de către România, cu care ne vom regăsi - în cadrul comunității europene - în spațiul nostru istoric, economic, cultural și de limbă comun. Relațiile cu țările din vecinătatea apropiată și îndepărtată se vor desfășura pe baza principiului avantajului reciproc, Republica Moldova pornind de la realizarea sarcinilor fundamentale de consolidare a statului și de regăsire a sa în familia europeană.

Partidul va continua să mizeze pe internaționalizarea procesului de reglementare a conflictului transnistrean, în baza standardelor unanim acceptate, fiind convins că apariția unor precedente inadecvate va conduce la destabilizarea zonei sud-estice a Europei și la periclitarea securității mondiale. Obținerea respectării angajamentelor internaționale de către Rusia în ceea ce privește retragerea, din zona de est, a trupelor militare și a arsenalelor sale de luptă este o condiție obligatorie pentru consolidarea suveranității Republicii Moldova și a instituțiilor sale democratice, pentru securitatea din această parte a Europei și a lumii, pentru prevenirea manifestărilor de terorism, extremism și separatism.

Reglementarea relațiilor interstatale, prin semnarea de acorduri privind protecția cetățenilor Republicii Moldova aflați la munci peste hotare, va beneficia de o atenție prioritară.

9. Dispoziții tranzitorii

Pornind de la aceste principii programatice, Partidul va elabora programe aprofundate și opțiuni liberale în vederea:

- finalizării reformei agrare și promovării politicilor rurale
- identificării strategiei relansării industriei Republicii Moldova
- reformării sistemului social (învățământ, cultură, ocrotirea sănătății, tineret, sistem de pensionare) ș.a.